

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra Sociologie

Sociologie se specializací Studia současných společností

Bakalářská práce

2022

Vojtěch Anton

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra Sociologie

Sociologie se specializací Studia současných společností

**Super Liga: Fotbaloví aktéři a jejich vztahy v současném
fotbale**

Bakalářská práce

Autor práce: Vojtěch Anton

Studijní program: Sociologie se specializací Studia současných společností

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ... 1.8. 2022

Vojtěch Anton

Bibliografický záznam

ANTON, Vojtěch. *Super Liga: Fotbaloví aktéři a jejich vztahy v současném fotbale*. Praha, 2022. 43 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra Sociologie. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

Rozsah práce: 59 239

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou současného fotbalu sociologickou optikou, přesněji jací aktéři, se, jak projevují na „globálním fotbalovém poli“. Hlavním úkolem práce je zařadit do současného kontextu deset let starý text od Richarda Giulianottiho a Rolanda Robertsona, *Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game*, ve kterém autoři vytvořili sociologický model klíčových nadnárodních, politických a ekonomických sil, které utvářejí současný fotbal („globální fotbalové pole“).

Práce vznikla jako odpověď na loňské oznámení soutěže nesoucí název Super Liga, kde se 12 nejbohatších týmů chtělo oddělit od zbytku fotbalového světa a vytvořit si vlastní ligu. Cílem práce bude analyzovat veřejnou debatu o Super Lize, identifikovat klíčová témata diskuse, hlavní argumenty a vysvětlit je v kontextu současného vývoje fotbalu, sportu a společnosti, skrze model vytvořený Giulianottim a Robertsonem. Práce bude založena na kvalitativní obsahové analýze mediální debaty. Data budu sbírat z online médií v České republice.

Annotation

This bachelor thesis analyses contemporary football through sociological optics, more specifically, which partakers are exhibiting and how on “global football field”. Aim of this thesis is to place a ten-year-old text by Richard Giulianotti and Roland Robertson, *Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game* in to the current context. In his paper, authors created sociological model of the key transnational, political and economic forces that are shaping contemporary football („global football field”).

Thesis was created as a response to last year's announcement of a Super League, where the 12 richest teams wanted to separate from the rest of the football world and create their own league.

The aim of the thesis will be to analyse public debate about the Super League, identify key topics of the discussion, main arguments and explain them in the context of the current development of football, sport and society, through the model created by Giulianotti and Robertson. The thesis will be based on a qualitative content analysis of the media debate. The data will be collected from online media in the Czech Republic.

Klíčová slova

fotbal, Super Liga, globální fotbalové pole, sociologie fotbalu

Keywords

football, Super League, global football field, sociology of football

Title/název práce

Super League: Football partakers and their relationships within contemporary football

Poděkování

Poděkovat bych chtěl především panu doc. PhDr. Dinu Numeratovi, za jeho ochotu, nenahraditelné připomínky a cenné rady při vzniku práce.

Obsah

ÚVOD	2
1. SOCIOLOGIE FOTBALU	3
2. SUPER LIGA	4
2.1. VÝVOJ SUPER LIGY	4
3. „GLOBÁLNÍ FOTBALOVÉ POLE“	5
4. VZTAHY, NAPĚTÍ A KONFLIKTY NA „GLOBÁLNÍM FOTBALOVÉM POLI“	10
5. CÍLE VÝZKUMU.....	13
6. METODOLOGIE A ZDROJE DAT.....	13
7. LIMITY A ETIKA VÝZKUMU	14
8. ANALÝZA DAT	16
8.1. REGULACE A SAMOSPRÁVA.....	16
8.2. UZNÁNÍ A REGULACE.....	18
8.3. UNIVERZALISMUS A ROZDÍLNOST	19
8.4. ROVNOSTÁŘSTVÍ A TRANSPARENTNOST	20
8.5. TRŽNÍ ZÁJEM A SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ.....	22
8.6. NOVÉ VZTAHY	25
ZÁVĚR.....	28
SUMMARY	30
POUŽITÁ LITERATURA	32
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	35
PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	36
SEZNAM PŘÍLOH.....	40

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybral příběh Super Ligy (anglicky European Super League - ESL). Učinil jsem tak především kvůli své oblibě fotbalu a dosavadní absenci dostatku akademických textů zaměřujících se na dané téma.

Na příběhu a dosavadním vývoji ligy se pokusím představit schéma a dynamiku vztahů všech fotbalových aktérů na „globálním fotbalovém poli“ a společně s adekvátní teorií je zařadit do širšího společenského kontextu.

Super Liga je odpovědí neoliberalních aktérů (v našem případě elitních fotbalových týmů a jejich majitelů) na neustále sílící regulační politiku mezinárodní správy (FIFA a UEFA) a neo-merkantilistické chování ostatních aktérů (především národních asociací a lig). Přestože projekt oficiálně neskončil, většina týmů z něj odešla. Její oznámení doprovázely protesty jak ze strany globální občanské společnosti (fanoušci, neziskové organizace, sociální hnutí), tak ale také ze strany mezinárodní správy (FIFA a UEFA) a neo-merkantilistických aktérů (národní asociace, ligy).

Cílem práce bude skrze kvalitativní obsahovou analýzu popsat veřejnou debatu, která se udála pod příspěvky o Super Lize na českých sportovních internetových stránkách.

Práce obsahuje teoretickou a empirickou část. V teoretické části nejdříve nastíním úvod do teorie sociologického zkoumání fotbalu. Poté popíšu příběh Super Ligy. Následně vyložím každý kvadrant a vztahy mezi nimi na „globálním fotbalovém poli“, vycházející z textu od Giulianottiho a Robertsona. Tuto část již budu částečně směřovat do kontextu Super Ligy. To znamená, že ke každému vztahu specifičtěji nastíním, o čem se debaty zmiňující dané vztahy vedly. Příklady takových komentářů s hlubším kontextuálním a teoretickým propojením budu provádět v empirické části.

V empirické části budu analyzovat veřejné debat pod příspěvky českých sportovních internetových stránek řešící Super Ligu. Jako hlavní teoretický zdroj pro tuto část práce mi bude sloužit text od Giulianottiho a Robertsona, ve kterém autoři vytvořili sociologický model, složený ze čtyř kvadrantů, přičemž každý zastupuje jednu skupinu fotbalových aktérů. Na modelu jsou dále znázorněny vztahy mezi aktéry (viz obr. 1.). Kvůli tomu, že zařazuji komentáře do modelu, (o jakém vztahu či samotném kvadrantu účastník debat hovoří) nemohl jsem komentáře v debatách klasicky kódovat. Místo toho, jsem komentáře zařazoval do Giulianottiho-Robertsonova modelu a skrze něj je vysvětloval.

1. Sociologie fotbalu

Sport jako takový je velmi důležitou součástí každé společnosti. Dle Freye a Eitzena (1991) je sport „*arena of patterned behaviors, social structures, and interinstitutional relationships that holds unique opportunities to study and understand the complexities of social life*“. [Frey, Eitzen, 1991: 503] Přestože se může fotbal pro někoho zdát jako obyčejná hra, kde proti sobě nastoupí dva jedenáctičlenné týmy, které kopají do míče [Cashmore, Dixon, 2016: 1] jak uvádí Frey a Eitzen (1991), skrze studování fotbalu a sportu obecně, můžeme studovat a lépe chápat komplexnosti sociálního života [Frey, Eitzen, 1991: 503] a podle Cashmorea a Dixona je fotbal nedílnou součástí společnosti stejně jako politika, náboženství či rodina [Cashmore, Dixon, 2016: 1] V případě této práce, která se zaměřuje na studování Super Ligy, se jedná o pochopení současného fotbalu, zahrnutých aktérů a jejich vztahů.

Fotbal je jednoznačně nejpopulárnějším sportem světa. To dokazují i čísla. Tak například, prezident mezinárodního správního orgánu FIFA, Gianni Infantino, odhaduje, že sledovanost letošního mistrovství světa v Kataru dosáhne dohromady až pěti miliard diváků. [sportsmedia.com, 2022] Dle statista.com (2022), činily příjmy FIFA z jejích aktivit jen v roce 2021 766 milionu dolarů a v sezóně 2019/2020 se odhaduje velikost evropského fotbalového trhu na 25,2 miliard eur. [statista.com, 2022]

S takovými sumami přichází i chamtivost. Jak píše Welsh (2022), v případě Super Ligy se jedná o takzvanou „greed-thesis“. Dle autora, nebylo oznámení Super Ligy náhodné, spíše naopak, očekávatelné. [Welsh, 2022: 1-2] Než se ale můžeme dostat k zařazování oznámení do širšího společensko-ekonomickému kontextu, musíme popsat, co se vlastně stalo.

2. Super Liga

Zkoumáním specifického případu Super Ligy, chci přispět k popsání současného fotbalu, skrze sociologickou optiku a analýzu klíčových sociálních procesů a mechanismů (např. mocenské a politické procesy). Abych tak mohl učinit, musím nejdříve popsat souhrn událostí, které doprovázely oznámení Super Ligy.

2.1. Vývoj Super Ligy

18. dubna 2021 bylo oznámeno, že dvanáct největších, nejúspěšnějších a finančně silných evropských týmů se dohodly na vytvoření nové ligy.¹ Hlavním důvodem pro vytvoření nové soutěže byla snaha konkurovat, či dokonce nahradit Ligu mistrů (Champions League) - jednu z nejznámějších fotbalových lig na světě, organizovanou Unií evropských fotbalových asociací (Union of European Football Associations - UEFA). [Brannagan, Scelles, Valenti, Inoue, Grix & Perkin, 2022]

Mělo se jednat o soutěž, která by se skládala z dvaceti evropských týmů (z toho patnáct by jich bylo stálých a dalších pět by se kvalifikovalo s ohledem na úspěch v jejich domácích ligách). Model jako takový připomíná koncept amerických lig jako například fotbalová MLS nebo hokejová NHL - každý tým má svojí „farmu“, neboli tým ze stejného města, který hraje v nižší lize a slouží jako místo na výchovu hráčů, kteří se následně mohou dostat do A týmu v první lize (o problému zřízení lig hovořím níže v kapitole 8.6. Nové vztahy). [NHL, 2021] Žádný tým nesešupuje do nižší ligy a tím pádem se největší finanční prostředky pohybují pouze mezi úzkou skupinou vybraných týmů. Pokud chce nový tým do ligy vstoupit, musí kromě nastavené kapacity stadionu a dalších podmínek, také zaplatit vysokou částku samotné lize. Pokud by se Super Liga prosadila a přeměnila by Evropský model fotbalových soutěží do onoho výše zmíněného, znamenalo by to největší restrukturalizaci elitního evropského fotbalu od 50. let minulého století. [Das, 2021] [Brannagan, Scelles, Valenti, Inoue, Grix & Perkin, 2022] [Welsh, 2022: 2-3]

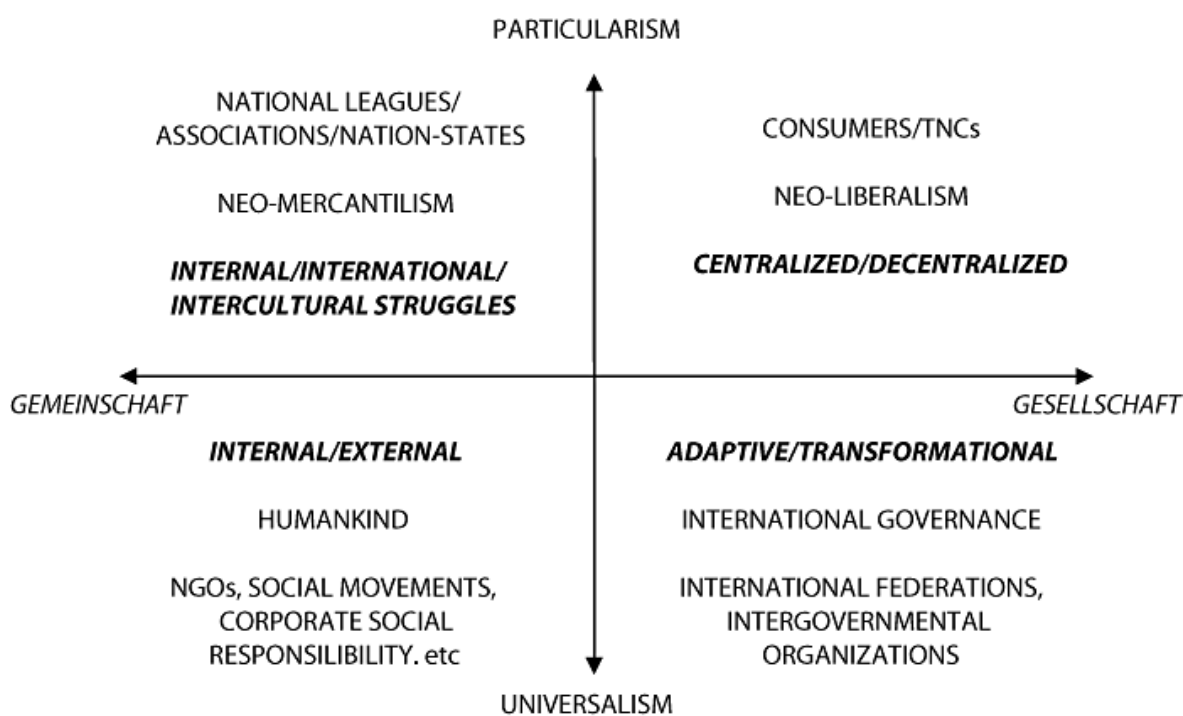
Celá situace trvala pouze zhruba 48 hodin. Mezinárodní správa (UEFA) národní asociace, a globální občanská společnost (fanoušci, neziskové organizace a sociální hnutí) byli touto zprávou velice pobouřeni. Kvůli absenci jakékoliv veřejné debaty před oznámením, se fanoušci (jak nám ukáže analýza, fanoušci jsou vysoce heterogenní skupina - zbytek věty

¹ Danými kluby byly: z anglické Premier League - Arsenal FC, Chelsea FC, Tottenham Hotspur FC, Liverpool FC, Manchester City FC a Manchester United FC, ze španělské La Ligy se jednalo o týmy Real Madrid FC, FC Barcelona a Atlético Madrid a z italské Serie A, Juventus FC, Internazionale Milan a A.C. Milan.

neplatí pro všechny fanoušky) cítili vynechání, a především byli názoru, že liga vznikla pouze za účelem zvýšení kapitálu již tak bohatých týmů. [Wagner, Storm & Corsten, 2021]

3. „Globální fotbalové pole“

Jak jsem výše zmiňoval, k pochopení současných vztahů mezi stále se zvyšujícím počtem diverzifikovaných fotbalových aktérů použiji sociologický model vytvořený Giulianottim a Robertsem, který po jeho popsání následně v empirické části aplikuji do současného fotbalového kontextu skrze analýzu komentářů.

obr. 1: „Globální fotbalové pole“ - obsah kvadrantů [Giulianotti, Robertson, 2012]

Konceptuální mapa je složena ze čtyř kvadrantů, které jsou rozděleny osou x a osou y. Osa x je rozdělena dle duálního rozdělení lidských vazeb gemeinschaft - gesellschaft uvedených německým sociologem Ferdinandem Tönniesem. Gemeinschaft (pospolitost) je vazba, charakterizována silnými sociálními vztahy, kulturní homogenitou, tradicí a silnou skupinovou solidaritou. Jedinci v komunitě jsou si blízcí a zároveň sdílejí vzájemnou závislost na sobě. Zatímco gesellschaft (společnost) je definována moderními a komerčními vazbami, menší solidaritou a častějším výskytem sekundárních vztahů. Gesellschaft se objevuje především v městských a modernějších prostředí, obsahuje více individualistické sociální a společenské vztahy. [Martindale, 1960] Osa y je rozdělena na partikularismus a universalismus. To se vztahuje na to, jak sociální aktéři posuzují věci, lidi nebo vlastnosti

podle toho, jak je vnímají - jako partikularistické (specifické - sousedi, národnosti, regiony), nebo universalistické (obecné - světové). [Giulianotti, Robertson, 2012: 219-220]

Jak uvádí autoři, většina aktérů se nedá jasně zasadit do jednoho z kvadrantů. Poukazuje spíše na sociální heterogenitu (ta je například velice patrná u fanoušků) a různorodost praxí u každé ze zúčastněných stran. Příkladem může být fotbalový tým, který sice prospívá z neoliberálního zřízení světového fotbalu, zároveň se ale také aktivně podílí na podpoře lokálního ligového systému (neo-merkantilismus) a humanitárních záležitostech (globální občanská společnost). [Giulianotti, Robertson, 2012: 220]

Konceptuální mapa zachycuje společnost, která je podle institucionální teorie „*system composed of different and even contradictory institutional orders centered around a specific logic*“. Každá institucionální logika nabízí set principů pro danou oblast společenského života. Logika (v našem případě) v každém kvadrantu zahrnuje pochopitelné a někdy dokonce předpokladatelné chování aktérů na „globálním fotbalovém poli“. Zároveň je od každého aktéra očekáváno, že bude mít vztah k ostatním (viz. vztahy níže). [Meier, et al., 2022: 2-3]

Nyní ve zkratce popíši každý kvadrant zvlášť.

1. Gemeinschaft/partikularistický vztah, vztahující se ke státům, přičemž hlavním funkčním principem je neo-merkantilismus

Neo-merkantilismus je chápán jako ochrana a podpora svých sociálních, politických a ekonomických opatření (praktiky západních zemí). [Linhart, 2017] Ve fotbale se většinou jedná a spolupráce zemí a mezinárodních organizací s cílem oboustranného prospěchu. [Giulianotti, Robertson, 2012: 221]

Neo-merkantilistická ideologie a politika je úzce spojena s národními institucemi, specificky národními fotbalovými asociacemi, ligovými systémy, a i státem jako takovým. Vývoj a posilování moci těchto organizací (to se týká především těch největších a nejznámějších lig), které nabíli globálního měřítka, reflektuje to, jak zvyšující institucionalizace přidává na míře globalizace. Tyto národní organizace jsou podporovány globálním řídicím orgánem (FIFA), který kontroluje členy organizace a zároveň pořádá turnaje. Členové (národní asociace a státní ligy) mají za úkol zvyšovat počty účastníků (hráčů a fanoušků) a rozvíjet domácí soutěže. Stát zde také hraje svojí roli, například skrze finanční podporu domácích soutěží. [Giulianotti, Robertson, 2012: 221-222]

Autoři uvádí 3 hlavní neo-merkantilistické boje vně kvadrantu. Prvním jsou vnitřní boje mezi národními organizacemi. Například mezi národním řídicím orgánem (Football Association - FA) a jeho domácí ligou (Premier League). Druhým bojem jsou ty mezinárodní. Každý aktér (stát) chce v tomto případě mít co největší vliv a co nejlepší status. Giulianotti a Robertson uvádí příklad s ostrým bojem o hostování mistrovství světa v letech 2018 a 2022, které bylo přiděleno Rusku a Kataru. Neo-merkantilistické souboje o co největší vliv jsou patrné i v domácích ligách, kdy se například před začátkem sezóny hrají přátelské turnaje nejslavnějších týmů (za účelem oslovit co největší publikum a tím rozšířit svůj vliv) v zemích, kde by se potencionálně mohly rozšířit fanouškovské základny (například USA). Třetí, interkulturní boj, je mezi fotbalovými řídicími orgány a ostatními sporty. [Giulianotti, Robertson, 2012: 223]

2. Gesellschaft/partikularistický vztah, vztahující se k jedincům, přičemž hlavním funkčním principem je neoliberalismus

Neoliberální ideologie se zasazuje o globální ‚volný trh‘, který je specifický malým zapojením státu a velkou mírou privatizace veřejného majetku. Tím se vytváří volný trh, ve kterém cirkuluje zboží, služby, kapitál a investice. Jedinec (the individual - firmy, podnikatelé,...) zde hraje jasnou roli, jako aktér na volném trhu. Globální spotřeba je uspokojována nadnárodními společnostmi, které se snaží o co největší zisk, který je dosažen jejich obchodováním a investováním, které přesahují přes hranice (oproti minulosti nejsou tak vázány na zemi, kde vznikly). Pokud tyto společnosti ale dosáhnou velkého vlivu, může to vést ke vzniku monopolů. Z neoliberalismu ve fotbale nejvíce těží elitní kluby, jejich hráči a agenti těchto hráčů, sponzoři a média. [Welsh, 2022] [Giulianotti, Robertson, 2012: 223-224]

V našem případě jsou nejhlavnějšími zástupci tohoto kvadrantu týmy, které chtěli Super Ligu vytvořit. Jako aktéři na neoliberálním trhu se oddělili od svých domácích národních lig (neo-merkantilismus) a mezinárodní správy (UEFA).

Jednou z největších nevýhod ekonomické svobody, kterou neoliberalismus přináší, je zadluženost týmů. 12 zúčastněných týmů mělo v červnu roku 2020 společný dluh 2,39 miliard liber. [Munbodh, 2022]

3. Gesellschaft/universalistický vztah, vztahující se k mezinárodním vztahům, přičemž hlavním funkčním principem je mezinárodní správa

Podle některých odborníků mezinárodní společenský systém oslabuje sílu států. Odkazují se především na to, jak se vliv a moc přesouvá od samotných států k mezinárodním institucím (v kontextu fotbalu, FIFA a UEFA). Dá se dokonce mluvit o vzniku tzv. transnacionálních států, které jsou posilovány globalizací kapitálu, restrukturalizací státních institucí a expanzí nadnárodních organizací jako EU nebo WTO. [Millward, 2011] [Giulianotti, Robertson, 2012: 226]

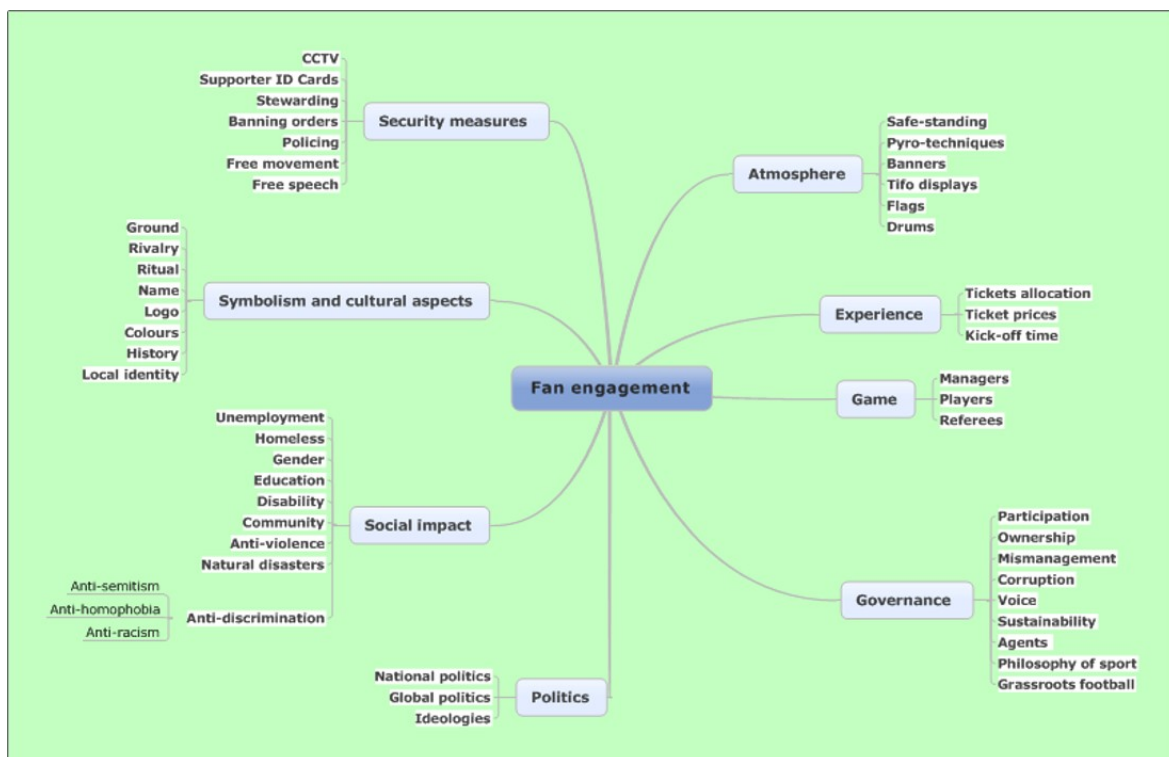
Gesellschaft/universalistický vztah je charakterizován *realpolitik* vztahy (aktéři se neřídí ideologií, morálkou či etikou; jejich interakce vychází čistě z kontextu dané výměny). [Bew, 2016: 3-4] Za takové chování je mezinárodní správa pod vlnou kritiky již od 70. let, kdy bylo dobové vedení FIFA, za své ovlivňování národních a regionálních asociací a vytváření spolenectví, obviněno z korupce. Takové praktiky oslabují jméno fotbalové asociace (potažmo celého sportu) a dostávají se pod kritiku veřejnosti. [Giulianotti, Robertson, 2012: 227] Tato kritika bude specifičtěji popsána u analýzy debat.

4. Gemeinschaft/universalistický vztah, vztahující se k lidstvu, přičemž hlavním funkčním principem je globální občanská společnost („global civil society“)

Globální občanská společnost je chápána jako prostor, kde se různé instituce, hnutí a skupiny snaží prosadit sociální politiku, která má prosazovat mezinárodní rozvoj, mír a sociální spravedlnost. V kontextu fotbalu je úzce spojená s rostoucím sektorem sportu pro rozvoj a mír („sport-for-all“), kde různé instituce používají sport jako nástroj k adresování mírových, rozvojových a sociálně-spravedlnostních problémů. [Giulianotti, Robertson, 2012: 228]

V případě Super Ligy, jsem v této skupině bral hlavní představitele fanoušky. Kteří v debatách, i když si toho někdy ani nejsou vědomi, hovoří o problémech sociálního začleňování, protestují proti regulacím fanouškovských aktivit, rostoucím cenám vstupenek, neoliberálnímu chování majitelů klubů (boj proti „modernímu“ fotbalu) - obecně tématům, která jsou mezi fanoušky vnímána jako hrozba proti tradičnímu fotbalu a fanouškovské kultuře (vše co Giulianotti a Robertson uvádí jako aktivity neziskových organizací, sociálních hnutí a lidstva jako takového). [Giulianotti, Robertson, 2012: 229-230] Fanoušci se na „globálním fotbalovém poli“ zapojují ještě do dalších aktivit. Numerato (2018) ve své knize *Football fans, Activism and Social change*, všechny tyto aktivity graficky znázorňuje (viz. obr. 2.). [Numerato, 2018] Takové aktivity, přesněji protesty, byly velice patrné

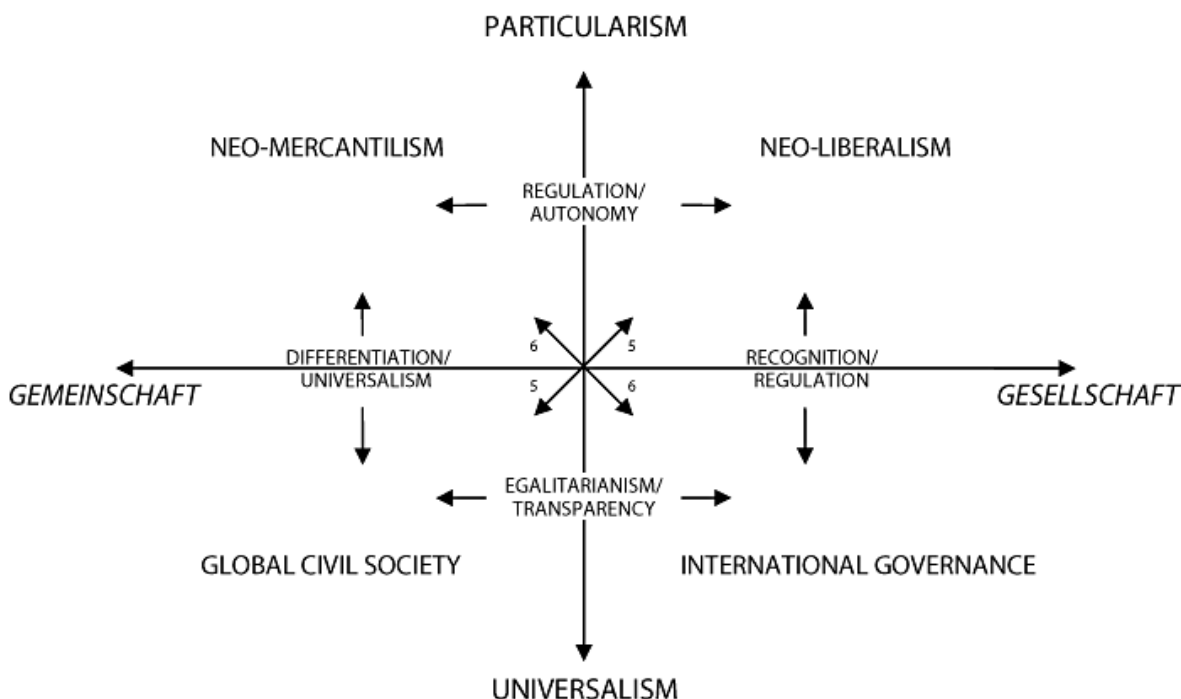
především při oznámení vzniku Super Ligy a následujících dnech, kdy fanoušci vyjadřovali jejich nesouhlas. Fanoušci jsou do fotbalu tolik zapojeni především kvůli emocionálnímu vzrušení, výkonu týmu, národnosti, socializaci a escapismu. [Wagner, Storm & Corsten, 2021: 2] K tomuto výčtu si dovolím ještě přidat jeden důvod, který Wagner, Storm & Corsten neuvádí, ale v debatách byl patrný, a to je neoliberální chování týmů mimo hřiště - na globálním volném trhu (malé zapojení státu).

obr. 2: The multifaceted nature of football fan activism complex [Numerato, 2018]

4. Vztahy, napětí a konflikty na „globálním fotbalovém poli“

Mezi čtyřmi, výše uvedenými kvadranty, se odehrávají vztahy, napětí a konflikty. V případě Super Ligy je patrný „trojúhelník“ mezi odtrženými týmy (neoliberalismus), UEFOU (mezinárodní správa) a fanoušky (globální občanská společnost). Protože jsem data sbíral v podobě komentářů od fanoušků, o situacích mluví často ze svého pohledu. Proto je velice patrný také pátý vztah mezi globální občanskou společností (fanoušci) a neoliberálními aktéry (elitní týmy).

5. ↔ Market Interest/Social Inclusion

6. ↔ Colonization/Development

obr. 3: Globální fotbalové pole - napětí mezi kvadranty (fotbalovými aktéry) [Giulianotti, Robertson, 2012]

Prvním je vztah mezi neo-merkantilismem a neoliberalismem. K napětí dochází u problémů s regulací a samosprávou. Je tomu tak u konfliktů mezi kluby (většinou těmi elitními, jejichž tým se většinou skládá z fotbalistů reprezentující svoje země na mezinárodních turnajích) a národními asociacemi, které chtějí, aby za národní tým, hráli ti nejlepší hráči. Elitní týmy nechtějí, aby jejich hráči tyto turnaje hráli především kvůli zatížení těchto hráčů a jejich možného zranění. Národní asociace ale argumentují, že hráči chtějí hrát za svoje země. [Giulianotti, Robertson, 2012: 230-231] Protože bylo odtržení mířeno spíše na UEFU a FIFU a jejich soutěže (Liga mistrů, Evropská liga, Mistrovství světa) problém reprezentace je spíše

u druhého vztahu (uznání/regulace), kde FIFA vyhrožovala odděleným týmům, že pokud si vytvoří vlastní ligu, nebudou moci jejich hráči reprezentovat svoje země na jejich turnajích. Toto oznámení dalo vzniknout debatě, o které autoři nehovoří, vně neoliberálního kvadrantu - hráči x jejich týmy. V debatách se vedli diskuze o tom, zda má hráč právo na to, se vyjadřovat o chování svého klubu a případně z něj i odejít, pokud by nemohl reprezentovat svoji zemi. Jedná se tedy o střet dvou neoliberálních aktérů na globálním volném trhu.

Druhý vztah je mezi neoliberalismem a mezinárodní správou. Přičemž k napětí dochází u problémů s uznáním a regulací. Neoliberální chování zúčastněných aktérů na světovém fotbalovém trhu často "brání" regulace ze stran řídicích orgánů jako je FIFA nebo UEFA. Giulianotti a Robertson zmiňují, že (spíše dle názoru elitních týmů) nadměrné regulace a řízení ze stran správních orgánů může vést k vyhrůžkám o odtržení ze strany elitních týmů. [Giulianotti, Robertson, 2012: 231] To vysvětluje motivaci týmů za vznikem Super Ligy. Takové regulace ze strany mezinárodní správy doplněné o nedostatečné finanční ohodnocení vedlo týmy k založení ligy. Jednou z nejznámějších regulací je Financial Fair Play (FFP). Založena UEFA, v roce 2011, FFP je regulační nástroj, který má zabránit klubům utrácet více peněz než jejich stanovený rozpočet a tím se vyhnout dluhům. Nejvíce kontroverzní částí FFP je podle Peeterse a Szymanskiho (2014), „break-even rule“, které limituje utrácení týmu na hráčských platech a přestupech podle toho, kolik příjmů získávají z aktivit spojených s fotbalem. Kritici uvádějí, že toto pravidlo pouze upevňuje status quo ve fotbalovém světě. Daří se především historicky významným klubům, protože pravidla omezují investice, které nejsou spojené s fotbalem, a tak nemohou vznikat nové úspěšné týmy. [Peeters, Szymanski, 2014: 345-346] V našem kontextu se tedy jedná kromě vztahu mezi mezinárodní správou a neoliberálními aktéry, tak také mezi neo-merkantilistickými a neoliberálními aktéry, protože udržování statusu quo škodí státním ligám z ostatních zemí, ve kterých působí méně elitních týmů, které by se jinak mohli prosadit.

Třetí vztah, mezi neo-merkantilismem a globální občanskou společností poukazuje na napětí mezi univerzalismem a rozdílností. Jedná se především o problémy s národními rozdíly v oblasti sociálního začleňování a občanských práv. [Giulianotti, Robertson, 2012: 231-232] Zde se v debatách hovořilo hlavně o tom, jak se státní ligy zemí, které mají nejvíce elitních týmů nechtějí utkávat s týmy z východu.

Čtvrtý vztah mezi mezinárodní správou a globální občanskou společností obsahuje střety ohledně témat rovnostářství a transparentnosti. Členové globální občanské společnosti jako například novináři, sociální vědci nebo sociální hnutí, kritizují správní orgány za jejich

nedostatečnou transparentnosti v jejich chování a rozhodování. [Giulianotti, Robertson, 2012: 232] Přestože UEFA popisuje na svých oficiálních stránkách její cíle: „*Its objectives are, among other things, to deal with all questions relating to European football, to promote football in a spirit of unity, solidarity, peace, understanding and fair play, without any discrimination on the part of politics, race, religion, gender or any other reason, to safeguard the values of European football, promote and protect ethical standards and good governance in European football, maintain relations with all stakeholders involved in European football, and support and safeguard its member associations for the overall well-being of the European game.*“ [UEFA.com, 2022] - přesně z porušování práv ve zmíněných tématech (Giulianotti a Robertson hovoří o lidských právech, korupci a sociální spravedlnosti) je společně s FIFOU a dalšími fotbalovými orgány kritizována. [Giulianotti, Robertson, 2012: 232] V debatách se často vyskytuje ona kritika chování UEFA.

Pátý vztah mezi neoliberalismem a globální občanskou společností obsahuje spory o rovnováhu mezi tržním zájmem a sociálním začleněním. [Giulianotti, Robertson, 2012: 232] V případě Super Ligy fanoušci kriticky hovoří o vzniku této ligy a neoliberálním chování týmů. Kromě majitelů a hráčů je kritika mířena také na formát soutěže jako takové. Účastníci debat vidí jako velkou nevýhodu to, že postupem času by je omrzelo se dívat na stejné týmy dokola. K tomu také uvádí to, že takové oddělení je diskriminační vůči ostatním týmům a zabraňuje vzniku inspirativních „underdog“ příběhů, kdy se méně známý tým například dostane do pozdější části mezinárodního turnaje. To souvisí s obecnou komercializací fotbalu a s tím spojeným bojem fanoušků za původní hodnoty tohoto sportu (boj proti „modernímu“ fotbalu).

Šestý vztah, který se v debatách nevyskytuje je mezi neo-merkantilismem a mezinárodní správou a obsahuje konflikty mezi kolonizací a vývojem. [Giulianotti, Robertson, 2012: 232-233]

5. Cíle výzkumu

Za použití kvalitativní obsahové analýzy veřejné debaty na internetových stránkách chci zjistit, jak účastníci takovýchto debat hovoří o Super Lize, jakou roli jako aktéři na „globálním fotbalovém poli“ hrají a aplikovat zjištění do širšího kontextu vývoje současného fotbalu a společnosti. Zmapováním současných fotbalových aktérů a jejich vztahů na „globálním fotbalovém poli“ chci přispět k porozumění současné společensko-ekonomické situace, ve které se fotbal nachází. Toho dosáhnu skrze dosazení komentářů z debat do výše zmiňované Giulianottiho a Robertsonovy mapy, vytvořené v roce 2012. Adekvátní dosazení nám pomůže lépe pochopit a zmapovat současný fotbal a zároveň aktualizovat deset let starou konceptuální mapu „globální fotbalové pole“ („global football field“).

6. Metodologie a zdroje dat

Za účelem porozumění současnému fotbalu, jeho aktérům a vztahu mezi nimi, jsem se rozhodl provést kvalitativní obsahovou analýzu veřejné debaty. Jedná se tedy o analýzu psaného textu. Zvolil jsem tak především proto, že v kvalitativním výzkumu může výzkumník, mimo jiné, „navrhnout teorii o fenoménu, který pozoroval.“ [Hendl, 2008: 49] Fenomémem je mém případě příběh Super Ligy a mapa „globálního fotbalového pole“. Tento typ výzkumu mi dává volnost, kterou k analýze potřebuji. Ta bude viditelná především při aktualizaci „globálního fotbalového pole“, protože během deseti let od jejího vzniku, se kvadranty změnilo, některé vztahy mají více prominentní roli a některé naopak. Dále se také v případě Super Ligy, vytvořily nové vztahy, takzvané „rodící se témata“. [Řiháček, Čermák, Hytych, 2013: 19] Nejzásadnějším je především, výše zmiňovaný, „trojúhelníkový“ vztah, mezi UEFOU (mezinárodní správa) globální občanskou společností (fanoušci) a neoliberálními aktéry (elitní týmy). V tomto případě se UEFA a fanoušci „spojili“ v bojkotu elitních týmů a jejich návrhu na vytvoření Super Ligy.

Jedná se o deduktivní obsahovou analýzu, protože navazuji na předchozí znalosti (aktualizace „globálního fotbalového pole“). [Elo, Kyngäs, 2008]

Debaty jsem hledal v českých médiích, přesněji v diskuzních fórech na sportovních internetových stránkách. Nejpoužitějšími stránkami byly sport.cz, iDnes.cz a seznamzpravy.cz, přičemž jsem analyzoval 107 komentářů. K vyhledávání diskuzí jsem použil stránku Newton Media, která skrze klíčová slova dokáže v zadaném časovém úseku vyhledat všechny články o daném tématu. Mými klíčovými slovy byla „Super Liga“ a

„Super League“. Jelikož byla Super Liga oznámena 18. dubna, bez jakékoliv předchozí zmínky, datum vyhledávání jsem nastavil od tohoto data.

V případě této práce je kvalitativní obsahová analýza ozvláštněna tím, že namísto abych soubor dat běžně kódoval (otevřené, selektivní, axiální) [Strauss, Corbinová, 1999], rozhodl jsem se komentáře a jejich sdělení dosadit do Giulianottiho a Robertsonovy konceptuální mapy. To sebou samozřejmě přináší několik obtíží, ty zmíním níže v kapitole limity a etika výzkumu. Komentáře jsem vkládal do tabulek, rozdělených podle šesti vztahů mezi kvadranty, podle toho, jak mi nejadekvátněji přišlo, kam se daný komentář hodí. I když se volba takové analýzy může zdát neobvyklá, jak píše Hendl (2008), analýza v kvalitativních výzkumech „*vyhledává pravidelnost v datech, snaží se o kategorizaci údajů a nalezení vztahů mezi kategoriemi*“, což v mém případě platí. [Hendl, 2008: 270] Kvůli absenci šestého vztahu mezi neo-merkantilistickými aktéry a mezinárodní správou jsem do šesté tabulky dosadil nové, v textu od Giulianottiho a Robertsona nezmíněné, vztahy mezi kvadranty a uvnitř kvadrantů.

Místo klasických kódu jsem v komentářích hledal, o jakých situacích, aktérech a vztazích účastníci debat hovoří. Například, pokud účastník debat kritizoval odtržení elitních týmů od zbytku týmů ve svých domácích ligách, hovoří o problémech s regulací/samosprávou mezi neo-merkantilistickými aktéry (v tomto případě státní ligy) a neoliberalními aktéry (elitní týmy) a jejich chování jsem zasadil do 1. tabulky.

7. Limity a etika výzkumu

Protože se jedná o kvalitativní výzkum, a navíc k tomu neuskutečňuji klasické kódování, rozdělení komentářů a jejich sdělení („míst“ - subjektivních pozic) je do určité míry můj subjektivní pohled a jiný autor by mohl komentáře rozdělit jinak. Jak uvádí Zábrodská a Petrjánošová (2013), „*Subjektivní pozice jsou „místa“ v diskurzu, která mohou být zaujímana různě v závislosti na jejich dostupnosti a kontextu.*“ [Řiháček, et al., 2013: 114] To ve výsledku znamená, že každý autor zabývající se stejnými komentáři by za použití stejné analýzy mohl vyjít s rozdílnými závěry. Tomu napomáhá i komplexnost a občasná nejednoznačnost komentářů.

Tím, že se jedná o specifický případ Super Ligy, nemůžu zjištění aplikovat na všechny fotbalové aktéry, či kvadranty. Ku příkladu, Super Liga je Evropská soutěž, tím pádem, 6. vztah (kolonizace/rozvoj) mezi neo-merkantilistickými aktéry a mezinárodní správou není

v tomto případě tak patrný, protože se případ Super Ligy národních asociací v rozvojových regionech netýká.

Všechny debaty, ze kterých jsem sbíral komentáře, jsou veřejně dostupné. Uživatelé používají jak svoje reálná jména, tak přezdívky, oboje jsem anonymizoval.

8. Analýza dat

8.1. Regulace a samospráva

První vztah je mezi neo-merkantilistickými aktéry (národní asociace a státní ligy) a neoliberálními aktéry (elitní týmy, jejich hráči, TV stanice). V případě Super Ligy se jedná především o konflikt národních asociací a státních lig nejen zemí, ve kterých elitní týmy hrají domácí soutěže (Anglie, Itálie, Španělsko), ale také méně úspěšných lig (v debatách se nejčastěji hovoří o východoevropských ligách) a neoliberálního chování aktérů na globálním volném trhu (především elitních týmů).

Mezi těmito aktéry se vytváří podobný konflikt jako mezi neoliberálními aktéry a mezinárodní správou. Přílišná regulace ze stran národní asociace, či státní ligy může vyústit ze stran neoliberálních aktérů (kteří již tak sami od sebe směřují k co nejvolnějšímu pohybu na globálním volném trhu - to se vztahuje ke všem neoliberálním aktérům, viz. 1. odstavec) k pokusu o odtržení, či osvobození od takových regulí. Právě tato snaha vykryštovala v oznámení Super Ligy.

V komentářích je často zmiňována nemožnost reprezentace, kterou jako formu sankce vyhrožovala uvalením na týmy FIFA, která hostí mezinárodní turnaje. To má negativní vliv i na státní ligy a země jako takové, které se skrze jejich neo-merkantilistické chování snaží svoji zemi co nejvíce zpopularizovat skrze spolupráci s mezinárodními organizacemi.

„Tato vyloučená elitářská liga by vydržela tak maximálně rok. Zabily by ji neúměrné finanční požadavky. A hlavně nemožnost zapojit hráče do svých reprezentací. Pochybuji, že s tím budou národní fotbalové svazy souhlasit. Myslím, že je to jenom takový výkřik, aby se něco ve fotbale dělo.“² [1. tabulka, sport.cz]

Dále se účastníci debat baví o tom, jak neoliberální chování aktérů ubližuje národním asociacím zemí, které nejsou do globálního volného trhu tolik zapojeny.

„Oni se domluví, ale pro nás nic dobrého ať tak nebo tak. Každopádně se to nastaví tak aby se východoevropská mužstva mohla akorát tak dívat zpovzdálí.“ [1. tabulka, sport.cz]

Úmyslné vynechávání „méně důležitých“ aktérů (v tomto případě východoevropských zemí) západními zeměmi není ojedinělé ve fotbale ale napříč celým společenským děním. V textu od Numerata a Baglioniho (2015) autoři hovoří o tzv. „dark side of capital“. Jedná se o

² Všechny komentáře jsou kvůli autenticitě zanechány v původním znění, bez jakékoliv gramatické úpravy.

situace při kterých „*trust, social ties and shared beliefs and norms that may be beneficial to some persons are detrimental to other individuals, but also to sport movements as well as to the society at large.*“ [Numerato, Baglioni, 2015: 596] Takto by se dalo shrnout chování elitních týmů vůči národním asociacím. To, že se chtěli oddělit a vytvořit tak monopol by ublížilo ostatním aktérům. Monopol, je koncem a zároveň hlavním cílem tržní konkurence elitních týmů, které jednájí v rámci neoliberalního globálního volného trhu. Chování každého aktéra (elitních týmů), který na takovém trhu jedná (například snaží se akumulovat co největší zisk) bude podle Welshe (2022) ve výsledku vytvářet monopol, či oligopol. [Welsh, 2022: 3] V případě 1. vztahu ubližuje tato dynamika především národním asociacím a zemím jako takovým (v komentářích zmiňovaných východoevropských).

Održení a zanechání ostatních, méně bohatých klubů v domácích ligách, je pro ně škodlivé. Noví zahraniční majitelé, nakupují týmy (kromě jiného) za vidinou zvýšení příjmů daného klubu a to zápasy s méně známými soupeři nepřináší. [Wagner, Storm & Corsten, 2021: 7] Níže o tomto problému hovoří účastník debat. Pokud by se týmy opravdu odtrhli, domácí ligy by přišli o důležité příjmy, které s sebou elitní týmy přinášejí.

„Fotbal musí podporovat fotbal. Stejně jako Slavie a dříve Sparta kupovala hráče z domácí ligy, tak díky tomuhle ty průměrné kluby měli zajištěnou sezonu a možná někdy i více. To беру, že to je v pořádku. Stejně tak když Real přijede na Bohemku, Subotniku anebo Guimares, tak díky tomu domácí klub bude mít příjmy ze všech stran a to je také v pořádku. Tak to musí a má zůstat!!“ [1. tabulka, sport.cz]

Účastníci debat ale hovoří o tomto vztahu i kladně.

„Podle mě docela škoda. Šlo o zajímavý projekt, kdybychom viděli ten nejkvalitnější fotbal. Samozřejmě že (ne)chápu fanoušky, kterým ani tak nejde o kvalitu fotbalu jako o to si zařvat a urážet soupeře při těch všemožných holomajznách. Mohli jsme vidět v každém zápase tu největší kvalitu a hráče co to opravdu umí. Nevím co komu dají fotbaly, kdy je například Slavia 3 hodiny bitá jako žito průměrným mužstvem z Londýna a nebo jak skotský mistr kope do českých vítězů ligy a ti jim na oplátku předvedou rasovou nesnášenlivost.“ [1. tabulka, sport.cz]

Zde hovoří účastník debaty spíše jako konzument („*Mohli jsme vidět v každém zápase tu největší kvalitu a hráče co to opravdu umí.*“), který chce vidět jen ty nejlepší týmy. Tento komentář ukazuje komplexnost komentářů a občasnou obtížnost zařadit je pouze k jednomu vztahu, či do jednoho kvadrantu. V komentáři výše hovoří účastník debaty o vztahu mezi

národními ligami (neo-merkantilismus) a elitními týmy (neoliberální aktéři), zároveň ale také hovoří o samotném chování neoliberálních aktéru na globálním volném trhu a mluví o nich z pohledu konzumenta, který chce vidět pouze ty nejkvalitnější týmy („*Mohli jsme vidět v každém zápase tu největší kvalitu a hráče co to opravdu umí*“). O boji proti „modernímu“ fotbalu, o kterém hovoří Numerato (2020), budu ve svém textu hovořit níže, u vztahu mezi globální občanskou společností a neoliberálními aktéry. [Numerato, 2020]

8.2. Uznání a regulace

Druhý vztah je mezi neoliberálními aktéry (elitní týmy, jejich hráči, TV stanice) a mezinárodní správou (UEFA, FIFA). Opět se jedná o snahu regulovat neoliberální aktéry, tentokrát ale ze strany mezinárodních federací. Příkladem takových regulací může být FFP, o které jsem psal na straně 11. V obou případech se chtějí elitní týmy oddělit od ostatních (svých národních lig a mezinárodní správy).

Někteří účastníci debat vnímají v kontextu tohoto vztahu oznámení Super Ligy pozitivně. Zde je opět zmíněna ona regulace ze strany mezinárodní správy, která se u tohoto vztahu zmiňuje nejvíce.

„Vůbec nechápu, proč to lidé tak řeší, chodí na demonstrace, atd. Jsi pro superligu = dívej se na ni. Nejsi pro superligu = nedívej se na ni. UEFA se jen bojí, že to bude kvalitnější, než Liga mistrů, tak už autoritářsky hrozí sankcím. Pokud to bude kvalitnější, tak UEFA nedělá práci dobře a je dobré že existuje konkurence, pokud to bude hroší, UEFAU to neohrozí a velkokluby přijdou o prachy. Dal bych tomu volný průběh...“ [2. tabulka, sport.cz]

Na vztah se dá nahlížet jako na souboj o udržení statusu quo ze strany mezinárodní správy. Komentář nahoře ukazuje, že s tím někteří účastníci debat nesouhlasí.

„Takže zpátky hrát podle noticek uefy...skoda, doufal jsem že to klapne.a hlavně doufám, že až zase budou lidi nadávat na eufu a mrmlat že UEFA Mafia nici fotbal a chce to změnu, vzpomenou si, že ale nějaká změna nastat mohla, ale odmítli ji.“ [2. tabulka, sport.cz]

Proti regulacím může podle Weshe (2022), také být širší společnost, která se řídí ideologií trhového fundamentalismu. Autor s tím nesouhlasí a místo toho navrhuje dobře mířenou reformaci „*something is going to happen, so it would be better to acknowledge it and shape the form and direction of the inevitable reaction from social football through a proper regulation and reform agenda.*“ Cílem této reformace může být například změna struktur vlastnění anglických týmů, které jsou z většiny vlastněny zahraničními investory. Výsledkem malé regulace, a tedy vytvoření nové, oddělené ligy, může vést k rozložení

sociálního fotbalu. [Welsh, 2022: 13-14] Jedním takovýmto příkladem může být to, že fotbal přestane být zajímavý, pokud by spolu hráli pouze stejné týmy.

„Tyto kluby bych okamžitě vyloučil ze všech soutěží UEFA a utnul bych jim i veškeré příjmy, které od UEFA měly. Ať táhnou. Ono to jejich fanoušky brzo přestane bavit, koukat pořád dokola na zápasy se stejnými soupeři.“ [2. tabulka, sport.cz]

8.3. Univerzalismus a rozdílnost

Třetí vztah je mezi globální občanskou společností (fanoušci, kteří jsou do problému angažováni, například jsou součástí sociálního hnutí) a neo-merkantilistickými aktéry (národní ligy). U tohoto vztahu účastníci debat opět hovoří o absenci začleňování méně známých klubů mezi elitními týmy, jak tomu bylo u prvního vztahu. Na problém se dá nahlížet jako na vztah fanoušků (globální občanská společnost), kteří apelují na neo-merkantilistické aktéry (státní ligy) aby byly jejich méně známé týmy více zahrnuty do evropského dění, ale také jako na vztah mezi neo-merkantilistickými aktéry (národní ligy), které v tomto případě zastupují svoje domácí, méně známé ligy a neoliberálními aktéry (elitní týmy). Malá inkluze méně známých týmů může být také vnímána jako vztah mezi globální občanskou společností a neoliberálními aktéry (pátý vztah). Tím pádem se komentáře, volající po větším začlenění, dají zařadit ke třem vztahům.

„Co tím chtěli získat ? Že nebudou hrát s podřadnými týmy, které by je mohly porazit a udělat jim ostudu ? Když Real porazí Juventus, je vše OK, ale Slávie, nebo Šacht'ar, to je něco jiného.“ [3. tabulka, sport.cz]

Zatímco existuje rozšířený názor, že se skrze fotbal dá propagovat sociální inkluze [Tacon, 2007: 2], situace ohledně Super Ligy a komentáře z debat zabývající se touto situací nám ukazují přesný opak. S tím souvisí i výše zmíněné neoliberální chování s cílem vytvořit monopol a níže zmiňovaná komercializace a boj proti „modernímu“ fotbalu.

„Dopadne to tak že budeme hrát střeoevropský pohár jako před válkou. Západ nás nechce.“ [3. tabulka, sport.cz]

U tohoto vztahu také hovoří Giulianotti a Robertson (2012), o rasové rozdílnosti. Zmiňují především to, jak se hráči černé pleti museli v 80. letech 20. století potýkat s rasistickými nadávkami během utkání. [Giulianotti, Robertson, 2012: 231]

K tomuto tématu jsou komentáře negativní. Kvůli (z pohledu účastníků debat) častému propagování sociálních hnutí jako je Black Lives Matter (hráči jako znak solidarity před zápas na chvíli poklekávali na koleno), jimi účastníci debat opovrhují. [Evans, et al., 2020: 3-4] V případě BLM se jedná o nový aktivismus. K němu se řadí takové organizace, které necílí na plnění ekonomických cílů, ale spadají do environmentálního a lidsko-právního sektoru. Jedná se o témata kvality života a životního prostředí, zrovnoprávnění žen, menšin či dalších znevýhodněných skupin. Tato hnutí bývají často kritizována za neschopnost mobilizovat své členy a dosáhnout opravdové změny. [Císař O., Navrátil J., Vráblíková K. 2011]. Nemyslím si, že jsou komentáře účastníků debat myšleny rasisticky. Dle mého názoru, by stejnou reakci mělo jakékoliv téma, které by bylo pro fanoušky často zmiňováno, či jim “vnucováno“ („boj proti modernímu fotbalu“ - viz pátý vztah).

*„No vypadá to, že mají strach z proher s tzv. méněcennými mužstvy z východu. **Hlavně že budou mít odpovídající počet hráčů tmavé pleti a před zápasem vždy pokleknou.** Vypadá to, že to bude příště jediný rozhodující činitel pro "gladiátorské hry".“ [3. tabulka, sport.cz]*

*„Je to jedno stejně fotbal jde do sra... **Todle ani fotbal není, jen předražení uřňukaný holky a ještě k tomu novodobě citové vydírání rasismem.** Ubohé. Jak jsem tenhle sport miloval, tak tyhke primadony mě ho tak znechutili až to není možný.“ [3. tabulka, sport.cz]*

8.4. Rovnostářství a transparentnost

Čtvrtý je vztah mezi globální občanskou společností a mezinárodní správou. V případě Super Ligy se jedná o vztah mezi fanoušky (kteří mohou být součástí neziskových organizací, či sociálních hnutí) a UEFA. Oproti druhému vztahu, kde účastníci debat hovořili především o regulaci nebo její absenci, u sporů ohledně rovnostářství a transparentnosti je pod vlnou kritiky obecně chování UEFY.

*„**UEFA a FIFA, zkosnatělé a vyčpělé organizace, které přijímají změny jen velmi zvolna a sporadicky, začaly mít strach o své peníze.** Nic víc, nic míň. **Velkokluby přemýšlejí správnou cestou, proč by měly přicházet o část peněz tím, že je spolknou nějaký „distributor“ zápasů...** Hodně mě to zajímá. **Výhrůžky od UEFA a FIFA o vylučování atd. vůbec neberu vážně...** Co by asi tak bez velkých jmen a klubů organizace pořádaly? **TV práva by byla neprodatelná bez hvězd a slavných jmen klubů...**“ [4. tabulka, sport.cz]*

Tento komentář hovoří o dvou vztazích. Nejdříve kritizuje stav mezinárodní správy (rovnostářství a transparentnost), dále mluví o druhém vztahu mezi UEFA a elitními týmy (uznání a regulace). Aktér v tomto případě kritizuje mezinárodní správu, ve kterých se k dosažení svých cílů vně instituce, často využívají známosti. Pokud se chce člověk dostat do vyšší výkonné pozice, jako například člen v představenstvu, či prezident, musí se opřít o podporu svých kolegů při hlasování o jeho pozici. Ty si zajistí například sliby o přerozdělování finančních prostředků, hostování turnajů nebo následném výběru kolegů do určitých pozic v dané instituci. Ze správy takovýchto věcí, se může nakonec stát instrument k dosažení svých cílů. [Numerato, Baglioni, 2015: 601] Kvůli takovému chování nakonec vznikají aféry a jak účastníci debat zmiňují, mezinárodní správa potom působí, že se odpojila od jejího původního poslání („sport for all“).

„Ale jakápak láska k fotbalu, pane předsedo, vždy jde o peníze, nakonec se tam ještě budou všichni tlačit, vždycky když vzniká něco nového, tak jsou protesty, tam to ono, kdesi cosi, musí se to ještě obrousit, nebudou zápasy reprezentace, nebudou výluky z evropských lig, UEFA se brání pochopitelně, jelikož by zákonitě klesla prestiž a sledovanost ligy mistrů, kluby by už ani neměly zájem tam startovat, nebyly by příjmy z reklamy atd, když je hlavní sport a soutěžení, tak ať zruší štědré dotace ta slavná UEFA, vždyť přece je to prestiž především a zájem fanoušků, a vysílají to všechny veřejnoprávní televize zadarmo, je to přece pro všechny, a má být soutěživost, ať mohou slabší porazit silnějšího. Doba je však jiná a za vším hledej peníze, ostatně i my chceme v práci vyšší plat, a teď to odsuzujeme? fotbalisté jsou zaměstnanci a kluby jsou zaměstnavatelé, a ti se snaží vykázat zisk a prodat svůj produkt draž. A co mají už i vlastního sponzora, mohou to rozjet, a že by hráli pořád ti samí je blbost, má být až dvacet účastníků, a navíc každé jaro se v lize mistrů utkávají pořád ti samí a stejně to sledujeme, teď je play off v hokeji, během týdne se utkají několikrát dvě mužstva a lidí se dívají, myslím že to bude, jen prostě se prelijou peníze z jednoho koryta do druhého, je to přirozený vývoj.“

Zde hovoří účastník debat o rovnostářství („*když je hlavní sport a soutěžení, tak ať zruší štědré dotace ta slavná UEFA, vždyť přece je to prestiž především a zájem fanoušků*“ - čtvrtý vztah) o rozdílnosti („*je to přece pro všechny, a má být soutěživost, ať mohou slabší porazit silnějšího*“ - třetí vztah) a o neoliberalním chování aktérů na globálním volném trhu („*Doba je však jiná a za vším hledej peníze, ostatně i my chceme v práci vyšší plat, a teď to odsuzujeme?*“ - druhý kvadrant). [4. tabulka, sport.cz]

8.5. Tržní zájem a sociální začlenění

Pátý je vztah mezi globální občanskou společností a neoliberálními aktéry. Jedná se komentáře zabývající se problémy ohledně tržního zájmu a sociálního začlenění. Přestože autoři konceptuální mapy zařazují fanoušky (konzumenty) do druhého kvadrantu, v případě Super Ligy jsem je zařadil do občanské globální společnosti, protože jak nám komentáře ukazují, fanoušci nejsou pouze konzumenti, naopak, nad fotbalem a obecným společensko-ekonomickým kontextem dokáží kriticky uvažovat.

Sociální začlenění, o kterém jsem psal již v kapitole 8.3., se dá vnímat jako problém mezi globální občanskou společností a všemi ostatními aktéry. V tomto případě se jedná především o kritiku neoliberálního chování aktérů na globálním volném trhu a jejich nevole hrát s méně známými (méně výdělečnými) týmy. Jak jsem již psal, díky komplexnosti „globálního fotbalového pole“ se dá komentář, který jsem zasadil do třetí tabulky také dosadit do páté.

„Love, prachy, many - žádný sport. O to v kopané jde. Proto se tak zametlo s Kúdelou a Slávií. Malá chudá zemička, málo reklam, málo poplatků z vysílacích práv a oni by si chtěli vyskakovat? To se musí zarazit! Kašlu na jejich ligy mistrů, evropské ligy nebo superligy. Raději si půjdu zakopat s kamarádama na louku.“ [3. tabulka, sport.cz]

Zde aktér negativně hovoří o neoliberálním chování elitních týmů („*Love, prachy, many - žádný sport*“ - druhý kvadrant) problému se sociálním začleněním („*Malá chudá zemička, málo reklam, málo poplatků z vysílacích práv a oni by si chtěli vyskakovat? To se musí zarazit!*“ - pátý vztah) a tématu, o kterém chci nyní mluvit - boji proti „modernímu“ fotbalu - téma úzce spojené s tržním zájmem elitních týmů („*Kašlu na jejich ligy mistrů, evropské ligy nebo superligy. Raději si půjdu zakopat s kamarádama na louku*“ - pátý vztah).

U čtvrtého vztahu výše, jsem uváděl, že někteří fanoušci bojují proti neoliberálním činnostem ostatních aktérů (placená TV, zvyšující se ceny lístků nebo výkopy podle potřeb mass médií a reklam), které vnímají jako hrozbu proti tradičnímu fotbalu (viz. 2. obrázek). [Numerato, 2015: 121] Na ostatní fanoušky je nahlíženo spíše jako na konzumenty (ne všichni se dají lehce zařadit do těchto dvou skupin, fanoušci jsou velice heterogenní). [Numerato, 2020] Jak uvádí Numerato (2015), aktivity fanoušků (v našem případě v globální občanské společnosti), vycházejí z „*discontent with developments in football culture and an effort to change them*“. [Numerato, 2015] Jak nás upozorňuje Numerato (2020), díky jejich

aktivitám, je na takové fanoušky nahlíženo jako na aktivní občany, „kteří jsou důležití pro formování občanské společnosti, neboť jsou více či méně aktivně zapojeni do činnosti fotbalových klubů a představují pevnou součást lokálních komunit“. [Numerato, 2020]

V debatách se často hovoří o tzv. boji proti „modernímu“ fotbalu. Moderní v tomto případě neznamená sociologickou modernitu, ale spíše laické pojmenování současného fotbalu. Ten je definován neoliberalním chováním aktérů, globalizací a vysokou angažovaností mediálních a sportovních produkčních týmů. Numerato (2015) se v tomto případě částečně shoduje s Welshem (2022), oba tvrdí, že reakce anti-liberalních (boj proti „modernímu“ fotbalu) fanoušků může (v případě Welshe společnosti), jak brzdit, tak podporovat sociální změny. Welsh (2022) v tomto případě hovoří o nekontrolovaných reakcích společnosti, které mohou brzdit vývoj fotbalu. [Numerato, 2015: 132] [Welsh, 2022: 14]

Hybná síla protestů a jejich potencionál úspěšnosti dosažení cílů je posilována „through iconic representations, shared language, emotional investments, and collective memory of struggles.“ [Numerato, 2015: 132]

Všechny zmíněné prvky jsou rozpoznatelné v debatách. V případě vztahu mezi neoliberalními aktéry (oni) a globální občanskou společností (my) bych z pohledu účastníků debat shrnul komentáře jako souboj mezi „námi“ a „nimi“. Motivace pro boj proti „modernímu“ fotbalu je dále posilována jeho současnou podobou - formální institucionalizací a expertizací. [Numerato, 2015: 132-133]

„Jojo, davy se dávi chlebem a hry běží dál. Mezitím jim pod nohama potichu rozebírají jejich zemi neoliberalové. Good Old England dokázal aférou proti Kúdelovi, že už bohužel dávno není GOE.“ [5. tabulka, sport.cz]

Neoliberalní chování týmů na globálním volném trhu vychází ze zřízení týmů. Díky důležité roli globalizace jsou týmy podle Giulianottiho a Robertsona (2004) tzv. „glocal“. Koncept vychází ze slova glocalizace, což v tomto případě znamená vzájemnou závislost místních a globálních procesů na „globálním fotbalovém poli“. Jinými slovy, glocalizace znamená spojení chování vycházejícího z globalizace (například zmiňované předsezónní turnaje v mimo evropských státech si skrze neo-merkantilistické chování zvýšit vliv) a lokální kultury (každý tým vychází ze své historie a odkazuje se na ni různými formami). [Giulianotti, Robertson, 2004]

Opět se vracím k tomu, že komentáře jsou komplexní a často se dají zařadit k více vztahům. Jak je tomu například u komentáře níže. O malé inkluzi ostatních týmů jsem hovořil u třetího

vztahu. V případě pátého vztahu účastníci debat také hovoří o absenci začleňování ostatních týmů („*Jediným problémem je že všechny ostatní týmy utrou nos a nebudou profitovat ze soutěže kde hrají všichni dohromady*“) to je ale doprovázeno kritikou neoliberálního chování elitních týmů („*Chudí se baví tady, bohatí támhle a chudí nám sem nelezte když na to nemáte.*“) a kapitalistickou společností („*Superliga, tam je to jen o penězích.*“)

„Superliga, tam je to jen o penězích. Pokud jejich zápasy budou vysílané v TV bude mít vysokou sledovanost a zaručené přežití. Každý chce koukat na TOP týmy a jejich zápasy, kde uvidí parádičky a TOP hráče. Jediným problémem je že všechny ostatní týmy utrou nos a nebudou profitovat ze soutěže kde hrají všichni dohromady. Tahle liga je špatně pro fotbal jako takový, ale že vznikla za to můžou asi vysocí funkcionáři a jejich chamtivost, protože někdo už se na ten jejich monopol nemohl dívat. Pro fotbal je to špatně. Začíná se to škatulkovat jako v obyčejném životě. Chudí se baví tady, bohatí támhle a chudí nám sem nelezte když na to nemáte.“ [5. tabulka, sport.cz]

Přestože někteří fanoušci bojují proti neoliberálnímu chování týmů, většina z nich stejně podléhá označení konzumenta. Osvojením si spotřebitelského chování, přestože si to v tu chvíli ani nemusí uvědomovat, podporují to, proti čemu tak bojují. [Numerato, Giulianotti, 2018: 15] I když se účastní protestů, mají na sobě například zakoupený nový dres svého týmu nebo doma vlastní předplacený kanál s vysílacími právy na fotbalové utkání.

„To je dobře, že se proti tomu postavili fanoušci...stejně bysme jim to zase zaplatili jen a jen my...“ [5. tabulka, sport.cz]

Jak uvádí Millward, (2011), k běžnému „konzumu“ fotbalu v „tradičním“ smyslu (myšleno navštěvování her přímo na stadionech) se postupně připojil prominentnější „konzum“. Tím je sledování zápasu v TV nebo na placených webových stránkách („livestream“). Přestože se k sledování zápasů u sebe doma uchyluje více diváků než přímo na stadionech, dle Millwarda tyto služby nabízejí pouze další možnost, jak fotbal konzumovat a nenahrazují ty původní. [Millward, 2011: 6-7]

8.6. Nové vztahy

Protože je text *Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game*, deset let starý, některé vztahy, které jsou specifické pro současný fotbal, a především případ Super Ligy, v něm nejsou zmíněny. Na druhou stranu, o některých se v debatách nehovoří. To platí především pro šestý vztah, kolonizace a rozvoj. Novým vztahem, který je nejčastěji zmiňován je, jak jsem zmiňoval v úvodu kapitoly 4, “trojúhelník“ mezi globální občanskou společností (fanoušci) mezinárodní správou (UEFA) a neoliberálními aktéry (elitní týmy). Specificky se jedná o názorové “spojení“ fanoušků a UEFY v bojkotu oznámení Super Ligy. Fanoušci svojí nevoli projevovali protesty jak například před stadiony, tak při zápasech anebo v online debatách. UEFA svojí nevoli vyjadřovala oficiálními i neoficiálními vyjádřeními a hrozbami uvalení sankcí (například případný zákaz hráčů reprezentovat svoje země na turnajích pořádanými mezinárodní správou).

„Tvůrci Superligy podcenili jak reakci UEFA s FIFOU a i reakci fans. Mysleli si, že to oznámí a postaví všechny před faktem a těšili se na výnosy za TV práva a sponzoring. To byla ale hodně naivní představa. Divím se, že si nenajmuli experty a že si neudělali průzkumy co by na to fans řekly. Správná byla hlavně tvrdá reakce UEFA, která chce vyloučit všechny v superlize a zakázat hráčům to o čem sní již v žácích a to jsou starty na MS! A po takových reakcích pochybuji, že někdo dá miliardy za TV práva. Fotbal není box, aby si někdo vytvořil svojí organizaci a své soutěže. Fotbal by ztratil svůj smysl. Jsem rád za ty tvrdé reakce UEFA i fans...“ [6. tabulka, sport.cz]

Dále jsem skrze analýzu našel, že aktéři také často debatují o vztazích vně kvadrantu, něco, co Giulianotti a Robertson ve svém textu nezmiňují.

U prvního kvadrantu účastníci debat hovoří o rozdílnosti neo-merkantilistických vedení lig. Zmiňují především americké soutěže, které fungují na stejném principu, jako by fungovala Super Liga, tedy uzavřená soutěž, ve které hrají pouze bohaté týmy, bez možnosti vypadnutí.

„Je to jen fotbal. Ale v USA jsou také uzavřené soutěže a nikdo se nad tím nepozastavuje. FIFA mlčí a v USA je fotbalová soutěž uzavřená. Jak směšné tohle všechno je. Jsem zvědav co s tím hodlají dělat, až jim tohle někdo předhodí.“ [6. tabulka, sport.cz]

Jedná se o problém zahrnující konkurenci a správu. Na sportovní ligy může být nahlíženo jako na netypický trh protože, aby existovala konkurence, musí se k ní týmy dostat skrze vzájemnou kooperaci. Kvůli tomu, že v USA nemá fotbal takovou historii jako v Evropě, je

liga nastavená jinak. Na americké fanoušky nahlíží národní liga spíše jako na konzumenty a kvůli absenci jiného zřízení tohoto sportu, se fanoušci tolik nezapojují do kritických debat (nedá se na ně nahlížet jako na aktivní občany) jako je tomu v Evropě. Správa ligy, chce fanouškům nabídnout pouze týmy, které mají dostatečně dobré hráče a dostatek financí, aby zajistili vysokou návštěvnost a tím pádem i finance. Pokud nebude dostatečná kooperace mezi týmy, ve výsledku to může například znamenat odtržení části od celku - případ Super Ligy. To se díky uzavřenosti soutěže v USA doposud nestalo. [Colomina, 2007: 279]

V debatách se dále hovoří o samotných elitních týmech a jejich neoliberalním chování na globálním volném trhu. Přestože by se mohlo zdát, že by se měli komentáře zasadit spíše do vztahu mezi globální občanskou společností a neoliberalními aktéry, myslím si, že si tyto komentáře zaslouží samostatné oddělení. Dle mého názoru, je tomu především tak, protože účastníci debat nehovoří o vztazích, ale pouze o samotném chování.

„Proč by si proboha pár klubů nemohlo založit a provozovat svoji vlastní uzavřenou soutěž? Od nikoho nic nechtějí - alespoň jsem se nikde nedočel, že by chtěli vysávat nějaké veřejné finance. Svoji činnost by platili z TV práv, prodaných lístků a dobrovolných darů od sponzorů. To už opravdu všem zrudly mozky? Kupředu levá, zpátky ni krok?“ [6. tabulka, sport.cz]

„Tady je to názorný příklad západního kapitalismu Zničit všechno jen proto aby měli víc a víc peněz. Hnusi se mne tento systém.“ [6. tabulka, sport.cz]

Komentáře zahrnují jak pozitivní názory (každý aktér si v neoliberalní teorii může dělat na globálním volném trhu co chce - *„Proč by si proboha pár klubů nemohlo založit a provozovat svoji vlastní uzavřenou soutěž? Od nikoho nic nechtějí - alespoň jsem se nikde nedočel, že by chtěli vysávat nějaké veřejné finance“*), tak negativní, které naopak kritizují chování aktérů na globálním volném trhu (*„Tady je to názorný příklad západního kapitalismu Zničit všechno jen proto aby měli víc a víc peněz. Hnusi se mne tento systém.“*).

Dalším vztahem vně kvadrantu neoliberalismus, je vztah mezi neoliberalními aktéry - hráči a jejich týmy. Jak jsem již zmiňoval, v debatách se v tomto případě hovoří o tom, zda má hráč právo (jako neoliberalní aktér) se vyjadřovat k chování vedení jeho týmu na neoliberalním globálním volném trhu. Nebo zda by měl být brán “pouze“ jako zaměstnanec týmu. Účastníci debat jsou názoru, že by se hráč, jako zaměstnanec, vyjadřovat neměl.

„Co si jako ti hráči myslí?Bez ohledu na nesmysl jménem Superliga jsou to zaměstnanci královsky(nesmyslně) placení a mají (musejí) plnit pokyny zaměstnavatele.Jako kdyby se Škodovka vyrábět pouze pro německý trh a dělníci odmítli pracovat.“ [6. tabulka, sport.cz]

„Snad o tom rozhodují majitelé a né hráči, ti jsou zaměstnanci klubů !!! A pokud to budou bojkotovat, majitel je prodá a koupí jiné hráče...A copak budou ti hráči pak dělat ??? !!!“ [6. tabulka, sport.cz]

Závěr

Skrze kvalitativní obsahovou analýzu veřejné mediální debaty pod příspěvky českých sportovních internetových stránek jsem, ve spojení s případem Super Ligy a za pomoci konceptuální mapy, částečně zmapoval současný stav fotbalu skrze oči účastníků debat. Za použití adekvátní teorie jsem se pokusil jevy, o kterých účastníci debat mluví, popsat, vysvětlit a propojit s širším společensko-ekonomickým kontextem. Přičemž jsem především vycházel z konceptuální mapy, vytvořené Giuliannotim a Robertsonem. Mapa mi umožnila přehledně popsat (skoro) všechny aktéry a jejich vztahy na „globálním fotbalovém poli“. Protože je mapa deset let stará, některé vztahy, o kterých se debatovalo, v ní nebyly. Tyto jevy jsem se skrze sociologickou imaginaci pokusil co nejpřesněji zasadit do mapy.

Jak nám analýza ukázala, fotbal je sociologicky komplexní téma, se kterým souvisí velké množství společenských jevů. Zároveň, zmiňované vztahy na „globálním fotbalovém hřišti“ jsou vytvářeny mezi vysoce heterogenními a diverzifikovanými aktéry. Účastníci debat na tyto aktéry a jejich vztahy nahlíží s komplexními a někdy v literatuře nezmiňnými postřehy. Díky tomu, se můžeme na účastníka debat dívat jako na aktivního občana, který fotbal pouze pasivně „nekonsumuje“, ale skrze jeho aktivity se prosazuje v globální občanské společnosti. Takové prosazování může nabývat podobu různých aktivit, například, jak uvádí Numerato (2020), „*Aktivističtí fanoušci nejen vyjadřují svůj postoj na tribunách stadionů transparenty, pokřikem či bojkoty, ale organizují petice, pořádají semináře, panelové diskuse a kongresy, lobbují a poskytují konzultace politikům a funkcionářům*“ [Numerato, 2020], k tomu se řadí i účast v online debatách.

Současný fotbal se nachází v rozpačité situaci. Oznámení o oddělení bylo podle autorů očekávatelné a některé chování aktérů na „globálním fotbalovém poli“ je podle nich dokonce předvídatelné. Hlavní hnací silou týmů je neoliberalismus. Regulace jak ze stran mezinárodní správy, tak od neo-merkantilistických aktérů zabraňuje členům Super Ligy naplno využít svoje neoliberální ambice.

Při uvedení současné fotbalové situace do konceptuální mapy skrze příběh Super Ligy, byl jedním z nejvíce prominentních vztahů ten, skrze který je možné skoro celou situaci popsat. Jedná se o „trojúhelník“ mezi globální občanskou společností (fanoušci), mezinárodní správou (UEFA) a neoliberálními aktéry (elitní týmy). Přičemž globální občanská společnost a mezinárodní správa se „spojily“ proti elitním týmům v bojkotu oznámení ligy. Jak nám analýza ukázala, díky vysoké heterogenitě kvadrantů byli někteří fanoušci proti oznámení (boj proti modernímu fotbalu) a někteří pro (odůvodněné neoliberální chování

aktérů na globálním volném trhu). Názorové polarity jsou přesně to, co motivuje sílu dynamiky fotbalu. [Elias, Dunnig, 1966: 398] Mezinárodní správa byla také proti, především kvůli případné ztrátě možnosti regulace týmů a financí (dle většiny použité literatury zabývající se tímto tématem je nutný nový typ regulace). Protože jde o oznámení proti přesvědčení některých aktérů ve zmíněných kvadrantech, jejich odpověď na oznámení vychází z jejich logického chování vně kvadrantu. [Meier, et al., 2022: 2-3]

Budoucí výzkum bych prováděl s větším vzorkem. Je možné, že jsem všechny typy komentářů v analýze nezastihl. Aktualizace konceptuální mapy skrze zasazení do současného dění (nejen fotbalového) je použitelná do různých oborů. Zajímavé by bylo, pokud by někdo udělal podobný výzkum, opět za několik let od této práce. Postupně by se tak dal mapovat longitudinální vývoj sociologie fotbalu, jeho aktérů a vztahů mezi nimi. Zařazování komentářů do mapy je, jak jsem již zmiňoval, částečně subjektivní a každý badatel může vyjít s různými zjištěními, proto bych doporučil v tomto tématu další výzkum s větším týmem vědců.

Summary

Through a qualitative content analysis of the public media debate under the posts of Czech sports websites, I, in conjunction with the case of the Super League and with the help of a conceptual map, partially mapped the current state of football through the eyes of the participants in the debates. Using adequate theory, I have attempted to describe, explain and link the phenomena discussed by the debaters to the wider socio-economic context. In doing so, I drew primarily from the conceptual map developed by Giulianiotti and Robertson. The map allowed me to clearly describe (almost) all actors and their relationships on the 'global football field'. Because the map is ten years old, some of the relationships that were mentioned in the debates were not in it. Through sociological imagination, I tried to place these phenomena on the map as accurately as possible.

As the analysis has shown us, football is a sociologically complex topic with which a large number of social phenomena are related. At the same time, the aforementioned relations on the "global football field" are formed between highly heterogeneous and diversified actors. The participants in the debates view these actors and their relationships with complex and sometimes, in the literature unmentioned, insights. As a result, we can view the debater as an active citizen who does not merely passively 'consume' football, but through his or her activities asserts him or herself in global civil society. Such advocacy can take the form of various activities, for example, as Numerato (2020) states, "*Activist fans not only express their position in the stands of stadiums with banners, chants or boycotts, but also organize petitions, hold seminars, panel discussions and congresses, lobby and consult politicians and officials*" [Numerato, 2020], this also includes participation in online debates.

In putting the current football situation on the conceptual map through the Super League story, one of the most prominent relationships was the one through which almost the entire situation can be described. It is the 'triangle' between global civil society (fans), international governance (UEFA) and neoliberal actors (elite teams). In doing so, global civil society and international governance have 'joined' against the elite teams in boycotting the league's announcement. As our analysis showed, due to the high heterogeneity of the quadrants, some fans were against the announcement (fight against modern football) and some were for it (justifying the neoliberal behaviour of actors in the global free market). Polarities of opinion are precisely what motivate the power dynamics of football. [Elias, Dunnig, 1966: 398] International governance was also opposed, mainly because of the potential loss of the ability to regulate teams and finances (according to most of the literature used for this topic, a new

type of regulation is needed). Because the announcement goes against the beliefs of some actors in the aforementioned quadrants, their response to the announcement is based on their logical behaviour outside the quadrant. [Meier, et al., 2022: 2-3]

I would recommend in the future, to conduct research with a larger sample. It is possible that I did not capture all types of comments in the analysis. Updating the conceptual map through embedding it in contemporary events (not just football) is applicable to a variety of disciplines. It would be interesting if someone did similar research again a few years on from this work. In this way, the longitudinal development of the sociology of football, its actors and the relationships between them could be mapped gradually. The inclusion of comments in the map is, as I mentioned, partly subjective and each researcher may come out with different findings, so I would recommend further research on this topic with a larger team of researchers.

Použitá literatura

1. BEW, J. *Realpolitik: a history*. Oxford University Press, 2016.
2. BRANNAGAN, P. M., SCHELLES, N., VALENTI, M., INOUE, Y., GRIX, J., & PERKIN, S., J. *The 2021 European Super League attempt: motivation, outcome, and the future of football*, International Journal of Sport Policy and Politics, 169-176, 2022.
3. CASHMORE, E., DIXON, K. *Studying football*. Londýn: Routledge, 2016.
4. CÍSAŘ, O., NAVRÁTIL, J. a VRÁBLÍKOVÁ K. *Staří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2011.
5. COLOMINA, M. *Football, Governance and Globalization*. Governance and Competition in Professional Sports Leagues, 2007, 295.
6. ELIAS, N., DUNNING, E. *Dynamics of group sports with special reference to football*. The British Journal of Sociology, 1966, 17.4: 388-402.
7. ELO, S., KYNGÄS. *The qualitative content analysis proces*. Journal of Advanced Nursing, 62: 107-115, 2008.
8. EVANS, A. B., et al. *'Black Lives Matter': 'sport, race and ethnicity in challenging times*. European Journal for Sport and Society, 2020, 17.4: 289-300.
9. GIULIANOTTI, R., ROBERTSON, R. *Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game*. The British Journal of Sociology, 63: 216-240, 2012.
10. GIULIANOTTI, R., ROBERTSON, R. *The globalization of football: a study in the glocalization of the 'serious life'*. The British journal of sociology, 2004, 55.4: 545-568.

11. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008.
12. MARTINDALE, D. *The Nature and Types of Sociological Theory*. Boston, 1960.
13. MILLWARD, P. *The global football league: Transnational networks, social movements and sport in the new media age*. Springer, 2011.
14. MEIER, H. E., et al. *The short life of the European Super League: a case study on institutional tensions in sport industries*. *Managing Sport and Leisure*, 2022, 1-22.
15. NUMERATO, D. *Behind the digital curtain: Ethnography, football fan activism and social change*. *Qualitative Research*, 2015, 16.5: 575-591.
16. NUMERATO, D. *Football Fans, Activism and Social Change* Londýn: Routledge, 2018.
17. NUMERATO, D. *Who says "no to modern football?" Italian supporters, reflexivity, and neo-liberalism*. *Journal of Sport and Social Issues*, 2015, 39.2: 120-138.
18. NUMERATO, D., BAGLIONI, S. *The dark side of social capital: An ethnography of sport governance*. In: *Sociological Perspectives on Sport*. Routledge, 2015. p. 487-502.
19. NUMERATO, D., GIULIANOTTI, R. *Citizen, consumer, citizen: The interplay of market and political identities within contemporary football fan cultures*. *Journal of Consumer Culture*, 2018, 18.2: 336-355.
20. PEETERS, T., SZYMANSKI S. *Financial fair play in European football*. Oxford: Economic Policy, 2014.
21. ŘIHÁČEK, T, et al. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013.

22. STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Nakladatelství Albert, 1999.
23. TACON, R. *Football and social inclusion: Evaluating social policy*. *Managing leisure*, 2007, 12.1: 1-23.
24. WAGNER, U., STORM, R. K., & CORSTEN, K. *Commercialization, Governance Problems, and the Future of European Football—Or Why the European Super League Is Not a Solution to the Challenges Facing Football*. *International Journal of Sport Communication*, 14(3), 321-333, 2021.
25. WELSH, J. *The European Super League debacle: why regulation of corporate football is essential*. *Soccer & Society*, 1-18.

Internetové zdroje

1. DAS, A. *The Short, Unhappy Life of Europe's Super League*. The New York Times, New York, 2021. cit. 28.12. 2021, [online] Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/04/24/sports/soccer/what-happened-to-super-league.html>
2. LINHART, J. *Neomerkantilismus*. Sociologická encyklopedie, 2017. cit. 9.5. 2022, [online] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Neomerkantilismus>
3. MUNBODH, E. *Clubs signed up to Super League in £2.3bn worth of debt – see how much each team owes*. cit. 11. 5. 2022, [online] Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/money/clubs-signed-up-super-league-23947264>
4. NUMERATO, D. *Kritičtí fanoušci a boj proti "modernímu" fotbalu*. Praha: Vesmír. pp. 572-574, 2020. cit. 28.6. 2022, [online] Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2020/cislo-10/kriticti-fanousci-boj-proti-modernimu-fotbalu.html>
5. NHL.com. *Kraken 2021 NHL Expansion Draft rules same as Golden Knights followed*. nhl.com, 2021. cit. 15.1. 2022, [online] Dostupné z: <https://www.nhl.com/news/seattle-kraken-2021-nhl-expansion-draft-rules-same-as-vegas-golden-knights-followed/c-302586918>
6. SPORTSMEDIA.COM *Qatar 2022 to be watched by 5bn people, says Gianni Infantino*, 2022. cit. 22.6. 2022 [online] Dostupné z: <https://www.sportspromedia.com/news/fifa-2022-world-cup-qatar-tv-audience-viewers-gianni-infantino/>
7. STATISTA.COM *Soccer - Statistics & Facts*, 2022. cit. 16.7. 2022 [online] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/1595/soccer/#topicHeader_wrapper
8. UEFA.com *What UEFA does*, 2022. cit. 6.6. 2022 [online] Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/what-uefa-does/>

Projekt bakalářské práce

Jméno a příjmení studujícího: Vojtěch Anton

Studijní program: SOC_SSS

Předpokládaný název práce: Super Liga: Kapitalismus, fanoušci a globalizace v kontextu současného fotbalu

Klíčová slova: fotbal, kapitalismus, fanoušci, globalizace, komercializace

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

Námět práce

„Založeno chudými, odcizeno bohatými“ nebo „Můžete si koupit náš klub, ale nemůžete si koupit naše srdce a duši“ - tohle bylo jen pár sloganů, které 19. dubna 2021 u fotbalového stadionu Old Trafford v Manchesteru drželi protestující, kteří, byli proti vytvoření nové fotbalové soutěže - Super Ligy. Kontroverzní projekt vznikl za účelem vytvořit novou uzavřenou evropskou ligu, kde by proti sobě hrálo pouze dvacet nejlepších evropských klubů. Takový nápad je (až na G14) v Evropě neslýchaný. Pod vlnou kritiky byl hned z několika důvodů. Ligu by hráli pouze určité týmy, nebylo by tedy možné sledovat inspirující příběhy, jak se neznámý tým (jak se tomu občas stává v podobné, existující soutěži - Lize mistrů) dostane až do závěrečných částí soutěže. Podobné příběhy jsou pro mnoho fanoušků to, proč fotbal sledují. Jinak by se fotbal začal stávat nudným, pokud by proti sobě hráli pouze stejné týmy. Projekt zároveň počítal s vysokým počtem zápasů v již tak nabitém ligovém kalendáři, což je jen další ukazatel toho, jak jsou současná vedení fotbalových klubů soustředěná na vydělání co největšího zisku, za jakýchkoliv okolností. Dalším problémem bylo oznámení samotné. Ze dne na den, oznámilo top 12 klubů, že od příští sezóny budou hrát novou ligu, bez jakékoliv konzultace s veřejností a fanoušky. Pár dní po jejím oznámení však Super Liga zanikla. [Panja, Smith, 2021] V této práci nabídnu sociologickou analýzu veřejné debaty, která snahy o založení soutěže provázela. Budu se přitom soustředit na tři hlavní témata, které se v sociologických debatách o současném fotbalu objevují, a to konkrétně na kapitalismus, fanoušky a globalizaci.

Sociologie fotbalu představuje poměrně obsáhlou sociologickou subdisciplínu. Studium diskusí o Super Lize, nám může ukázat kapitalistické principy současného

evropského fotbalu. Sociologický rozbor současného stavu fotbalu nám nabízí lépe porozumět současnému stavu společnosti. Fotbal vzbuzuje bohaté debaty reakce a jak nám Super Liga ukázala, pro fanoušky, na které se nenahlíží pouze jako na statické pozorovatele (díky jejich aktivitám projekt zanikl), je fotbal a jeho budoucnost velice důležitá. [Dunning, 1971] Fanoušci se zajímají o fotbal hned z několika důvodů, jakými jsou například emocionální vzrušení, escapismus, socializace anebo pro pocit, být něčeho součástí. V očích vedení týmů se ale stávají spíše konzumenty. Tento fakt jde především vidět v Anglii, kde se z týmů, které byly původně založeny dělnickou třídou, stávají komerční firmy. Vše je umožněné především díky globalizačním procesům, díky kterým se zmenšuje vzdálenost a zvyšuje globální tok peněz. [Wagner, Storm, Corsten, 2021]

Díky tomu, že byla Super Liga oznámena v dubnu letošního roku, akademické literatury k tomuto tématu je prozatím málo. Nejvýstižnějším zdrojem je text od Wagnera, Storma a Corstena (2021), který popisuje proč není Super Liga řešením současné situace fotbalu. Jako důvod uvádí především to, že pokud chceme, aby fotbal zůstal kompetitivní vůči modernějším volnočasovým aktivitám, jakými jsou například esporty, musí ke změně dojít skrze maximalizaci blaha, pro všechny, a ne, jak nám Super Liga ukazuje, skrze maximalizaci výdělků pouze několika zúčastněnými. Pokud se díváme na fotbal, jako na celoživotní aktivitu a veřejné zdraví, příjmy, které jsou získávány, by se v tom případě, měli distribuovat více rovnoměrně a ne pouze mezi bohatými majiteli klubů. Investováním do sportu-pro-všechny („sport-for-all“), by nemělo být bráno jako finanční zátěž, ale naopak jako rozšířená dlouhodobá investiční podpora pro všechny hrající fotbal, bez ohledu na jejich gender, věk, nebo barvu pleti. Dalším důležitým autorem je Millward (2006), který popisuje organizaci G14, působící mezi lety 1998 až 2008. Obsahovala 18 týmů, které by hráli pouze proti sobě a stejně jako Super Liga, by se oddělila od stávajících soutěží. Autor zde popisuje, jak byla G14 (potažmo Super Liga) založena a vytváří prostor pro „společnost známostí“ (network society). G14 podle této teorie funguje (to platí i pro Super Ligu) jako zisk-orientovaná síť, která usiluje pouze o další finanční prostředky. Jeho studie nezjistila přesné podmínky pro to, aby se mohl tým stát součástí uzavřené skupiny. Poukazuje na to, že spíše než o splnění specifických kritérií (jako například sportovní úspěchy) se jednalo o to, aby byl klub v dobré finanční situaci a dokázal přilákat dostatek diváků k televizním obrazovkám, neboli dokázal vygenerovat zisk. Podobného přístupu si můžeme všimnout i v Super Lize, do které byly pozvány také pouze nejbohatší evropské kluby, které by mohli vydělat (nejen) zakladatelům projektu co největší zisk.

Cílem mojí práce je analyzovat veřejnou debatu o Super Lize, identifikovat klíčová témata diskuse, hlavní argumenty a vysvětlit je v kontextu současného vývoje fotbalu, sportu a společnosti.

Předpokládané metody zpracování

Práce bude založena na kvalitativní obsahové analýze mediální debaty. Data budu sbírat z online médií v České republice a Anglii, neboť tamní fotbalové prostředí hrálo důležitou roli při debatách, především díky zapojení britských klubů a jejich fanoušků v projektu.

Etické souvislosti zvažovaného projektu

Jedná se o veřejně přístupné mediální články a práce tudíž není spojena s etickými riziky.

Orientační seznam literatury

1. BRANNAGAN, P., GIULIANOTTI, R. *Soft power and soft disempowerment: Qatar, global sport and football's 2022 World Cup finals*, Leisure Studies, 2015.
2. DA SILVA, E. C.; LAS CASAS, A. L. *Sport fans as consumers: An approach to sport marketing*. British Journal of Marketing Studies, 2017.
3. GIDDENS, A. *Sociologie*. Přeložil Jan JAŘAB. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4, 1999.
4. GIULIANOTTI, R. *Football: A sociology of the global game*. Cambridge: Polity Press, 1999.
5. GIULIANOTTI, R.; ROBERTSON, R. *Mapping the global football field: a sociological model of transnational forces within the world game*. The British journal of sociology, 63.2: 216-240, 2012.
6. HANUŠ, K. *Sociologické aspekty komercializace fotbalu: nástin problematiky*. Historická sociologie, 2.1: 31-61, 2017.
7. Internetové stránky a fóra použitá k analýze (Deník Sport, Hospodářské noviny, The Sun, The Guardian,...), bude blíže specifikováno, až při samotné analýze.

8. LUSCHEN, G. *The interdependence of sport and culture*. International Review of Sport Sociology, 1967.
9. MILLWARD, P. *Networks, Power and Revenue in Contemporary Football: an Analysis of the G14*. International Review of Modern Sociology, 199-216, 2006.
10. NUMERATO, D. *Football fans, activism and social change*. Routledge, 2018.
11. NUMERATO, D. *Kritičtí fanoušci a boj proti "modernímu" fotbalu*. Praha: Vesmír, 2020. pp. 572-574.
12. NUMERATO, D. *Who says "no to modern football?" Italian supporters, reflexivity, and neo-liberalism*. Journal of Sport and Social Issues, 39(2), 120-138, 2015.
13. PANJA, D., SMITH, R., *How the Super League Fell Apart*. New York: The New York Times, 2021. cit. 13. 9. 2021, [online] Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/04/22/sports/soccer/super-league-soccer.html>
14. ROHDE, M. *The financial impact of (foreign) private investors on team investments and profits in professional football: Empirical evidence from the premier league*. Applied Economics and Finance, 2016.
15. WAGNER, U., STORM, R. K., & CORSTEN, K. *Commercialization, Governance Problems, and the Future of European Football—Or Why the European Super League Is Not a Solution to the Challenges Facing Football*. International Journal of Sport Communication, 14(3), 321-333, 2021.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Globální fotbalové pole - obsah kvadrantů (graf)

Příloha č. 2: The multifaceted nature of football fan activism complex (obrázek)

Příloha č. 3: Globální fotbalové pole - napětí mezi kvadranty (fotbalovými aktéry) (graf)

Příloha č. 4: 1. vztah mezi kvadranty (tabulka)

Příloha č. 5: 2. vztah mezi kvadranty (tabulka)

Příloha č. 6: 3. vztah mezi kvadranty (tabulka)

Příloha č. 7: 4. vztah mezi kvadranty (tabulka)

Příloha č. 8: 5. vztah mezi kvadranty (tabulka)

Příloha č. 9: Nové vztahy a vztahy uvnitř kvadrantů (tabulka)

Příloha č. 6: 3. vztah mezi kvadranty

médium	datum	název článku	názor	aktéři	vztah	napětí	odkaz	poznámka
sport.cz	20.04.2021	O nás bez nás, tak to	No vypadá to, že mají strach z proher s tzv. méněcennými mužstvy z východu. Hlavně že budou mít odpovídající počet hráčů tmavé pleti a před zápasem vždy pokleknou. Vypadá to, že to bude přibližně jediný rozhodující činitel pro "gladiátorské hry".	týmy v SL x ostatní týmy	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-ostatni-o-nas-bez-nas-tak-to-teda-ne-fotbaliste-po-vzniku-super-liev-zuri-2306714	Předspojatost západních zemí k těm východním - BML
sport.cz	19.04.2021	Superliga? Účetní Al	Fakt tady jde videt o cem je dnesni fotbal a celkove sport...chcete vic penez pro sebe ? Tak prestante tak strasne preplacet fotbalisty prestante davat nehrajicim fotbalistum ktere nechete nasazovat ani do zapasu miliony tydne a ono to pujde..fakt at se udavi tema prachama doufam ze jim to neprojde !!	kluby x jejich hráči	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-ceska-2-liga-superliga-ucetni-alena-by-chtela-ale-neplanujeme-se-zapojit-hlasit-klub-z-ceska-2303681	Fanouci volají po menších platech hráčů - díky jejich snížení by možná ani SL nevznikla
sport.cz	21.04.2021	Super liga bude jasný	Co tím chtějí získat ? Že nebudou hrát s podřadnými týmy, které by je mohly porazit a udělat jim ostudu ? Když Real porazí Juventus, je vše OK, ale Slávie, nebo Šachťar, to je něco jiného.	týmy v SL x ostatní týmy	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-ostatni-super-liga-bude-jasnvy-uspech-ismе-svazani-krvi-hlasil-sef-juventusu-pak-prisel-ponizujici-krach-2309342	
sport.cz	21.04.2021	Super liga bude jasný	Love, prachy, many - žádný sport. O to v kopané jde. Proto se tak zametlo s Kúdelou a Slávií. Malá chudá zemička, málo reklam, málo poplatků z vysílacích práv a oni by si chtěli vyskakovat? To se musí zarazit! Kašlu na jejich ligy mistrů, evropské ligy nebo superligy. Raději si půjdu zakopat s kamarádama na louku.	Česká liga x ostatní ligy	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-ostatni-super-liga-bude-jasnvy-uspech-ismе-svazani-krvi-hlasil-sef-juventusu-pak-prisel-ponizujici-krach-2309342	Peníze hrají důležitou roli ve všech aspektech fotbalu
sport.cz	20.04.2021	Zrádce! řvali na Čech	Je to jedno stejně fotbal jde do sra... Todle ani fotbal není, jen předražení uřňukaný holky a ještě k tomu novodobě citové vydírání rasismem. Ubohé. Jak jsem tenhle sport miloval, tak tyhke primadony mě ho tak znechutili až to není možný.	fanoušci x národní ligy	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-premier-league-zradce-rvali-na-cecha-fanousci-vsech-sest-anglickych-klubu-nakonec-opousti-projekt-super-liev-2307866	Giulianotti popisuje 3. vztah jako nedostatečné zabraňování rasismu ze stran národních lig. U tohoto komentáře jde vidět přesný opak, kdy uživatel popisuje, jak je v jeho očích rasismus jak často diskutovaný a používaný, že je z toho naštvaný.
sport.cz	20.04.2021	Zrádce! řvali na Čech	Dopadne to tak že budeme hrát středoevropský pohár jako před válkou. Západ nás nechce.	fanoušci x národní ligy	3. neo-merkantilismus a globální občanská společnost	univerzalizmus a rozdílnost	https://www.sport.cz/diskuze/fo/ibal-premier-league-zradce-rvali-na-cecha-fanousci-vsech-sest-anglickych-klubu-nakonec-opousti-projekt-super-liev-2307866	Aktéři v debatách občas rozdělují Evropu na západ a východ - přičemž hovoří o nás (východu) jako o méněcenném

